

Світлана Калаур

доктор педагогічних наук, доцент
професор кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і
менеджменту соціокультурної діяльності

Богдан Максим'як

студент спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В. Гнатюка
м. Тернопіль

ПОТЕНЦІАЛ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ

У статті розкрито потенціал соціокультурної діяльності. Основна увага зосереджена на можливостях соціальної анімаційної роботи у профілактиці агресії підлітків. Окреслено спектр основних функцій та ознак, якими володіє соціокультурна діяльність у площині профілактики агресивної поведінки підлітків.

***Ключові слова:** соціокультурна діяльність, агресія, підлітки, соціокультурна анімація, функції, ознаки.*

Для сучасного етапу української держави характерна фінансово-економічна нестабільність, яка сприяє знеціненню культурних цінностей, натомість відбувається активізація різних форм девіантної поведінки, що базується на агресії. Так, можемо спостерігати зростання жорстокості та цинізму у підлітковому середовищі.

Наголосимо на тому, що у контексті зменшення проявів агресії необхідно робити акцент на розвиток творчих здібностей, стимулювати творчі прояви, активізувати комунікацію та активно працювати над вихованням культурно обізнаної особистості. Саме у цій площині вагомий потенціал має соціокультурна анімація, яку розглядаємо у якості вагомого підґрунтя для соціально-педагогічної профілактики агресивної поведінки. Засоби соціокультурної анімації дозволяють на якісно новому рівні організовувати дозвілля учнів та здійснювати профілактику агресії.

Соціокультурну анімацію називають педагогікою соціально-культурної сфери. Відзначимо, що соціокультурна анімація є

складовою дозвілля, що сприяє оптимізації міжособистісних та міжгрупових відносин, забезпечує соціально-культурну інтеграцію. У статті І. Сидор наголошено, що на основі соціокультурної анімації задовольняються релаксаційні, оздоровчі, культурні, освітні, творчі потреби та інтереси суб'єктів дозвіллевої діяльності, створюються умови для соціальної активності особи [1, с. 173]. На думку Н. Максимовської, анімація застосовується в чотирьох сферах – індивідуальній, соціальній, культурній, освітній [2, с. 56].

Відзначимо, що наукова дефініція «анімація» почала використовуватися з моменту виникнення мультиплікаційного кіно. Офіційною датою народження прийнято вважати 1892 р., коли з'явився оптичний театр французького винахідника і художника Еміля Рейно і коли відбувся перший сеанс «світлових пантомім» в цьому театрі [3, с. 103]. Згодом з'явилися перші анімаційні (мультиплікаційні) фільми, в яких за допомогою спеціальних технологій створювалася рухливість мальованих картинок, що справляло враження дій живих персонажів. У західноєвропейських країнах дослідження анімації почали активно проводитися із середини минулого століття. Особливе значення набуває «шкільна анімація» – залучення дітей до драматичної гри з метою формування майбутнього театрального глядача.

Новітній етап розвитку соціокультурної анімації, на думку Н. Максимовської [2, с. 58-59], характеризується такими процесами, як:

- подальше поглиблення специфіки анімаційної діяльності;
- територіальне поширення анімаційного досвіду на інші континенти;
- розширення напрямів використання анімаційної діяльності через використання новітніх технологій;
- виокремлення соціально-виховного напрямку завдяки інтеграції та узгодженню відповідно до соціально-педагогічної парадигми соціального виховання як основи розвитку сучасної соціально-педагогічної науки і практики.

У соціально-педагогічній площині зміст соціокультурної анімації розглядається як сукупність педагогічно організованих взаємодій фахівця менеджера соціокультурної сфери і вихованця під час організації дозвілля, за допомогою яких задовольняються і розвиваються оздоровчо-відпочинкові, культурно-освітні, культурно-

творчі потреби та інтереси, а також ефективні створюються умови для формування соціальної активності особи.

У науковому контексті слід акцентувати на основних функціях соціокультурної анімації, які доцільно використовувати під час профілактики агресії у підлітків. До таких функцій належать:

- релаксація, тобто відновлення витраченої енергії, психосоматичне розслаблення, відпочинок, емоційна розрядка;
- комунікація як спілкування і взаємодія;
- когнітивізація, тобто процес відкриття нового;
- креативізація як творчий розвиток у дії, в русі [4, с. 141].

Отже, як актуальне соціокультурне явище, соціокультурна анімація отримала поштовх до новітніх досліджень у ХХІ ст. Основною метою такої науково-практичної роботи є запровадження анімаційного підходу як вагомого чинника для зацікавлення дітей в активній участі в соціальних змінах через усвідомлення та самовизначення.

Наголосимо на тому, що в останні роки засоби соціокультурної анімаційної діяльності, набули широкого використання у дослідження сучасних науковців. Так, О. Безпалько [5] наголошує на можливості самореалізації школярів через їх включення в різновиди творчої анімаційної діяльності; В. Кулініченко [6] упроваджує анімаційні заходи (гурткову діяльність, творчі конкурси, концерти, виставки, екскурсії тощо) у процес соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими; Л. Тарасов [7] зазначає, що засоби творчої діяльності виконують функцію додаткової освіти, компенсуючого розвитку і виховання; О. Рассказова [8] вбачає особливий потенціал дозвіллевої діяльності у можливості адаптації, самореалізації та розкритті внутрішніх потенціалів учнів в інклюзивному освітньому середовищі.

Ми солідаризуємося із висновком, який зробила у своєму дослідженні Н. Максимовська [9] про те, що саме анімаційний підхід надає педагогічній діяльності нових важливих ознак. До найбільш вагомих авторка відносить наступний спектр ознак:

- соціальна суб'єктивізація (створення умов для розвитку соціальної суб'єктності);
- соціальна каталізація (прискорення, активізація соціальної взаємодії, інтенсифікація соціально-позитивних дій);

– умотивована ініціативізація (людина стає активним суб'єктом і вдосконалює соціальний простір) [9, с. 255].

Вважаємо, що використання засобів соціокультурної анімації та застосування анімаційного підходу під час профілактики агресивної поведінки учнів дозволить їм стати не лише об'єктами виховного впливу з боку дорослих, а й бути у якості активних суб'єктів цієї діяльності. На основі анімаційної діяльності підлітки, які володіють підвищеним рівнем агресії отримують реальну змогу самостійно вирішувати проблеми у процесі спілкування та взаємодії в учнівському середовищі, а також зможуть підвищити ініціативність. Отже, соціокультурна анімаційна діяльність, головним чином, спрямована на організацію вільного від навчання часу учнів та спрямована на вирішення соціокультурних та соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі. Її розцінюємо як таку, що володіє вагомим позитивним ефектом у процесі соціально-педагогічної профілактики агресивної поведінки підлітків.

Список використаних джерел

1. Сидор І. П. Сучасні технології соціокультурної анімації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Випуск 32. С. 173–175.
2. Максимовська Н. О. Анімація в сучасних зарубіжних дослідженнях: соціально-виховний аспект. *Науковий вісник ХНУ*. 2013. Випуск 41. С. 56–61.
3. Лесіна Т. М. Анімація як інноваційний напрям соціально-педагогічної роботи в Польщі. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 101–106.
4. Чернищенко О. І. Соціокультурна анімація: міжнародний досвід, перспективи впровадження в Україні. *Вісник Черкаського університету. Науковий журнал. Педагогічні науки*. 2008. № 123. С. 136–143.
5. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія. Київ : Наук. світ, 2006. 363 с.
6. Кулініченко В. Л., Скибчук А. А. Соціальна анімація як альтернатива «вуличному» вихованню. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теор. конф.* Харків: ХДАК, 2016. С. 44–45.
7. Тарасов Л. В. Соціокультурна анімація: принципи, завдання, зміст. *Вісник психосоціальної і корекційно-реабілітаційної роботи*. 2003. № 2. С. 59–66.

8. Рассказова О. І. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія : монографія. Харків : ФОП Шейніна О. В., 2012. 468 с.
9. Максимовська Н. О. Активізація соціально-виховного потенціалу регіонального соціокультурного простору в процесі анімаційної діяльності. *Вісн. Харків. держ. акад. культури* : зб. наук. пр. Харків, 2012. Вип. 37. С. 249–260.

Юлія Креховець
студентка І-го курсу,
спеціальність «Менеджмент соціокультурної діяльності»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В.Гнатюка
Науковий керівник: Ольга Сорока

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРАМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито особливості організації дозвіллевої діяльності менеджерами соціокультурної діяльності. Висвітлено сутність поняття «дозвілля». Особлива увага приділена принципам організації дозвіллевої діяльності (принцип інтересу, системності, добровільності, диференціації, доступності та якості дозвіллевих послуг, відповідності дозвіллевих послуг місцевим умовам). Розкрито характерні особливості організації дозвіллевої діяльності з дітьми, молоддю та людьми літнього віку.

***Ключові слова:** дозвілля, дозвіллева діяльність, вільний час, соціокультурна діяльність, менеджер соціокультурної діяльності.*

При проведенні правильно організованого дозвілля найбільш ефективно відбуваються процеси рекреації та відновлення організму, що допомагає зменшити вплив інтенсивних фізичних та психічних навантажень, які виникають при тривалій фізичній або розумовій праці. Використання вільного часу виступає своєрідним індикатором культури, задоволення кола духовних потреб та інтересів конкретної особистості або соціальної групи людей.

Мета статті полягає у розкритті особливостей організації дозвіллевої діяльності менеджерами соціокультурної діяльності.

Сфера організації вільного часу є особливою та неповторною галуззю дозвіллевої діяльності. По-перше, вона відрізняється